

Nádej nesklame

Téma kresťanskej nádeje je v istom zmysle jednoduchá: aby sme ju pochopili, musíme ju zasadiť do našej doby, do nášho sveta. Pretože práve tu a teraz sa každý človek snaží nájsť hlboké motivácie aby svoj život nasmeroval k budúcnosti, ktorá je plná možností. Je to spôsob, ako sa pozeráť do budúcnosti.

Keď sa chceme do nej pozeráť, musíme mať voči nej otvorenosť, ktorá je základnou vlastnosťou ľudskej bytosti. Spôsob, akým sa človek pripravuje na to, čo čo má prísť, nám umožní pochopiť rozdiel medzi svetskými nádejami a Božou nádejou.

Tak teda vyjdime z tohto rozdielu nádeje, ktorá, keď je Božia, nachádza svoj pôvod vo Veľkej noci Ježiša Krista.

Našu pozornosť zamerajme tak, aby sme nadobudli kresťanské zmýšľanie, a práve to nám umožní vybudovať nádej.

1. Kontext

1.1 Myslenie pomocou nástrojov

Západný človek bol donedávna presvedčený, že nezadržateľný rozvoj vedy a technológií nám umožní predvídať geopolitické, finančné a demokratické trajektórie takým spôsobom, že vývoj bude vždy stabilný a nikdy nenastane bod zlomu.

Táto bezhraničná viera v techniku a vo vedu sa v krátkom čase ukázala byť bolestne naivná vo viacerých rovinách. Čo sa ukázalo? Že sa od seba oddelila technika a etika. Technologický rozvoj bol úplne odtrhnutý od ľudskej bytosti. Hoci veda mala byť v službách človeka, stal sa opak stali sme sa my pomocou nej len obyčajným nástrojom. A vďaka nej sa človek odtrhol od života. Stalo sa to, že v mene vedy a pokroku sa každá nedokonalosť pokladá za prekážku, ktorú treba prekonať a odstrániť. Rozum sa domnieva, že má v rukách kód života. A stal sa presný opak. Všetko to, čo nie je nastolené pomocou rozumu a vedecky plánovaného pokroku je vyhlasované priam za najväčšie zlo!

Ved' aj pápež František presne toto vyhlasuje za niečo čo ide proti človekovi:

„Na osobnej úrovni digitálny vek mení vnímanie priestoru, času či tela. Rozpoznávanie a oceňovanie rozdielov je čoraz ťažšie. Stali sme sa spotrebiteľmi, ktorí sú zotročení súkromnými záujmami sústredenými v rukách niekoľkých osôb. Algoritmy získavajú o nás údaje a tie sa používajú na komerčné alebo politické účely, a to často bez nášho vedomia. Je to nerovnováha, keď niekto vie všetko o nás, zatiaľ čo my o nich nevieme nič. Potom ako si dokážeme zabezpečiť, aby sme boli naozaj slobodní? Nerovnosti sa, bohatstvo sa hromadí v niekoľkých rukách. Tieto nebezpečenstvá by nám však nemali zakrývať veľký potenciál, ktorý nám nové technológie ponúkajú. Máme pred sebou dar od Boha, ktorý môže priniesť ovocie dobra“.¹

Na to, aby sme využili príležitosti, ktoré sú súčasťou nových technológií, je potrebná výchova k správneému používaniu nových technologických nástrojov. Je potrebné uskutočniť novú víziu o človekovi a o svete, ktorú digitálny vek ponúka, a to tak, aby sme ako ľudia hľadali spoločné dobro, ktoré sa vždy neprekrýva s okamžitým ziskom. Preto pápež František navrhuje zriadiť novú etickú hranicu, ktorá bude kontrolovať algoritmy a údaje o nás. Na všetko treba overenie a nie rozdávanie našich údajov kdekomu. Ku tejto etickej hranici nám môžu pomôcť zásady sociálnej náuky Cirkvi, ktorý trvá na dôstojnosti osoby, na spravodlivosti, na prerozdeľovaní zdrojov tým chudobným a na solidarite. Sociálna náuka Cirkvi hovorí o tom, že je potrebné slúžiť každej osobe a všetkým ľuďom bez rozdielu a vylúčenia. Zložitost' technologického sveta si od nás vyžaduje aby sme túto etickú hranicu jasne stanovili a snažili sa ju neprekročiť.

1.2 Pandémia

Súčasný kontext nie je poznačený technologickým myslením, ktoré hovorí o živote na vlastné použitie a spotrebu, ale je aj hlboko poznačený pandémiou Covid-19, ktorá vniesla do nášho života úzkosť a strach. Pre mnohých ľudí sa neistota premenila na strach z budúcnosti a spôsobila neustále obavy o svoje zdravie a preto priniesla preceňovanie akéhokoľvek, aj toho najmenšieho príznaku choroby. Dlhá skúsenosť s uzavretosťou vytvorila aj agorafóbiu, tzn. strach z otvorených priestorov. Jedinci postihnutí týmto strachom vedú polouzavretý život a kontakt s vonkajším svetom považujú za mimoriadne nebezpečný. Ako ukázali napr. rôzne štúdie o psychologických dôsledkoch Covidu-19, pandémia vyvolala sériu kaskádových účinkov, ktoré bude veľmi ťažké zmierniť, najmä na mladých a psychicky zraniteľnejších.

¹ Pápež František, *Discorso ai Partecipanti alla Plenaria della Pontificia Accademia per la Vita*, 28 február 2020.

Ťažký vplyv izolácie a neustálej hrozby smrti poznačili psychickú sféru jednotlivcov, čo prispelo k negatívnemu pohľadu na udalosti, k pocitu bezmocnosti, strate záujmu a potešenia a nadmernej úzkosti.

1.3 Vojny a trhy

Tretí prvok, ktorý má veľký vplyv na vnímanie budúcnosti, možno nájsť v súčasnej geopolitickej situácii. Hoci fenomén vojen nikdy neprestal znepokojovať rôzne krajiny sveta, nedávna ruská invázia na Ukrajinu a eskalácia vojenského konfliktu na Blízkom východe znovu prebudili staré traumy svetových vojen a vyvolali príznak nového planetárneho konfliktu. Hlasy protestu a rozhorčenia, ktoré sa ozvali takmer vo všetkých európskych krajinách však nemali výraznejší vplyv na medzinárodnú politiku. Rôzne diplomatické sprostredkovania sa ukázali ako neschopné uhasiť ohniská vojen. Pri bližšom pohľade na výsledky európskych burzových a peňažných investičných sektorov si nemožno robiť ilúzie o tom, že by mal človek prednosť pred ekonomickými záujmami.

Kvôli stabilite trhov a nepadnutia ekonomiky, človek ostal na druhej koľaji a niekedy úplne nechránený.

„Európa, vyzerá ako Nemecko pred II. svetovou vojnou: dlhy, vojenské výdavky, nepravdivé informácie, neprehľadnosť bez zodpovednosti. Veľké firmy a trhy so zbraňami vládnu a robia v Európe to, čo si nedovolia ani v USA. Diktujú agendu. Už nám nevládne politika, ale dravosť. Privatizuje sa, uzatvárajú sa zmluvy, nečestne sa obchoduje a verejné budovy sa rozpadávajú, počet zamestnancov sa znižuje na minimum, nemocnice sú plné plesní, školy nikoho nezaujímajú, vlaky kolabujú od Nemecka po Grécko. Teraz je ten rozhodujúci okamih pre Európu, ktorá sa nachádza na križovatke, či zničí samu seba, alebo to nejako ustojí. A medzitým sme sa už stratili v nekonečných vojnách, ktoré nikto nevyhrá: ani Izrael, ani Gaza, ani Moskva, ani Kyjev, ani Európa vojnu národov proti Európe a ani vojnu národov proti sebe samým“.²

Tieto slová odhaľujú zvrátenú ekonomiku, ktorá mení vojnu na biznis.

1.4 Zem, ktorá trpí

K týmto obavám a neistote sa pridávajú oprávnené obavy o životné prostredie. Ekologická otázka vzbudzuje veľkú pozornosť vzhľadom na to, čo sa deje v rôznych regiónoch sveta kde sa vyskytujú rôzne prírodné katastrofy a to často v dôsledku klimatických zmien. Celé

² P. RUMIZ, Verranno di notte. Lo spettro della barbarie in Europa, Feltrinelli, Milano 2024, 15-16.

ekosystémy sú ohrozené nadmerným využívaním zdrojov a poľnohospodárskej pôdy, zmenou klímy a pracovnými metódami, ktoré potom ničia pôdu a úrodu, a tak vyhladovávajú celé širšie oblasti, ktoré sú už aj tak sužované nerovnosťami a konfliktami. Možno povedať, že rany, ktoré nášmu spoločnému domovu spôsobuje agresívny a rozdeľujúci hospodársky model priamo ovplyvňujú životy a budúcnosť miliónov ľudských bytostí. Už neexistuje rovnováha medzi ľudskou prácou a prírodou, pretože biznis zaviedol dravé technológie a metódy aby mal čo najväčší zisk. A tento zisk ide len ku vplyvnej a mocnej menšine bohatých, a tí často nedbajú, že kvôli zisku vykorisťujú a ožobracujú tých chudobných. Aj politici vo vláde a poslanci radšej podporia biznis, než aby obnovili sociálnu spravodlivosť a zabezpečili náležitú ochranu životného prostredia a postarali sa o najzraniteľšie skupiny obyvateľstva.

Encyklika pápeža Františka Laudato si chce zatriasť svedomím všetkých, aby zodpovedne obývali spoločný domov:

*„Dávam naliehavú výzvu na obnovenie dialógu o tom, ako budujeme budúcnosť našej planéty. Potrebujeme dialóg, ktorý nás všetkých spojí, pretože ekológia sa dotýka nás všetkých. Žiaľ, mnohé snahy o hľadanie konkrétnych riešení ekologickej krízy často stroskotávajú na odmietavom postoji mocných, ale aj na nezaujíme ostatných. Aj medzi veriacimi existuje popieranie reality až ľahostajnosť, pohodlná rezignácia alebo slepá dôvera v technické riešenia“.*³

Iba ak sa úsilie všetkých zjednotí na podpore trvalo udržateľného a integrálneho rozvoja, bude možné dúfať v budúcnosť planéty.

1.5 Viera v odkresťančenej kultúre

Kresťan má byť človekom nádeje. Ale je to možné v Európe, ktorá je menej a menej kresťanská? Kresťanstvo prestalo byť témou na verejnosti. Všetko sa presúva do súkromného biznisu. Ak kresťanstvo ešte niečo znamená, tak sa to často môže zdať, že je to len ľudová zbožnosť a rituál. Akoby u mnohých už ale nedokáže zmeniť ich mentalitu, nehovorí nič do srdca. Ak sa o Bohu hovorí, tak len tak, že ver si v neho, ale verejnosť tým neotravuj.

Ticho okolo pojmu „Boh“ sa stalo ohlušujúcim. Toto slovo je cenzurované v priestore verejnej komunikácie, kde ľudia radšej hovoria o daroch života alebo o Matke Prírody alebo o osude, predurčení, šťastí. Niekedy ešte počuť výraz ako „ďakujem nebesiam“.

³ Pápež František, Laudato Si', 14.

Je to však prázdne, neurčité nebo. Veriť v Boha v súkromí je ešte OK, ale veriť v nejakej inštitúcii? To je pre moderný svet už niečo čo je potrebné prekonať. A ak sa ešte bavíme o nejakej hlbokkej viere, tak hlboko si môžeš veriť v kontakt s prírodou a keď to v tebe vzbudí nejaké emócie, dobre. Možno tým na chvíľu unikneš pocitom osamelosti a opustenosti. Ale hlboký vzťah s Bohom? Radšej si všetky veci vyrieš sám, to hlása dnešný svet. Keď však skončíme takto, ako dokážeme spoločne prežívať, že ešte existuje nejaká nádej? Rovnica je jasná: menej spoločnej viery, menej spoločnej nádeje. Náboženstvo na okraji prinesie nádej, ktorá ani nádejou nie je. Potom je nemožné hovoriť o tom, že vôbec existuje nejaká pravda o živote samotnom. Ani budúcnosť v ktorej by bola nádej, a preto je ohrozená možnosť vôbec žiť. Načo žiť, ak neexistuje nádej?

2. Svet v ktorom ešte existuje nádej

Tvárou v tvár takejto strastiplnej krízy, ktorá sa dotýka rôznych odvetví našej existencie, je nevyhnutná otázka o dôvodoch otvorenia nového horizontu života. A na tomto mieste je potrebné rozlišovať dve oblasti, v ktorých človek toto otvorenie prežíva.

Prvou je tá, ktorá sa odohráva medzi nami, ľuďmi, a smeruje k tomu, aby sme našli spoločné dobro.

Druhá je tá medzi Bohom a človekom a smeruje k tomu, aby sme našli dôveru v to, že Boh je tu s nami a že koná.

Tieto dve roviny si pritom vôbec neodporujú. Pretože ako existuje ľudská nádej, existuje aj kresťanská nádej.

Človek vo svojom živote chce konať dobro, pretože vďaka nemu sa môže cítiť šťastný. V tejto otvorenosti voči životu spočíva túžba po plnosti, a teda po úplnom naplnení, a to vďaka tomu, že si myslí, že môže dosiahnuť viac ako má práve teraz. A nemyslí pritom, že to dosiahne až v nebi. Nie, mnohí dúfajú, že si život zlepšia do svojej smrti. Aj keď smrť je niečo, čo človeka desí a bojí sa jej. Preto ju chce oddialiť a zažiť niečo ešte pred ňou.

Práve tu je ale rozdiel medzi ľudskou a božskou nádejou. Lebo človek pri tomto úsilí skôr či neskôr príde po hranicu, že už to viac nedáva. Chce viac a nejde to. A tu sa mu otvára dar zhora. Ponúka sa mu dar, ktorý je odinakial'. Boh sa stáva našim predmetom nádeje. Keď si uvedomíme, ako veľmi sme obmedzení, potom nám dôjde, že Boh je jedinou našou nádejou, nakoľko predstavuje jej základ a zdroj. Vďaka Bohu môžeme získať nádej, ktorá by inak bola

nemožná, pretože my už viacej nádej mať sami zo seba nedokážeme. V Kristovi môžeme mať nový život, ale bez neho sa to zastaví ako pokazené auto.

Božskú nádej má ten človek, ktorý je taký tvorivý a odolný voči tomuto svetu, že sa to až vymyká dnešnému rozmýšľaniu. Je to znak toho, že život je nezaslúžený dar a ten dar nám daroval Boh zadarmo.

2.1 Paradox a skúsenosť: podnety z dialogickej teórie skúsenosti podľa Richarda Schaefflera

Dialógová teória skúsenosti Richarda Schaefflera sa môže zdať zložitá, ale môže nám byť užitočná: hovorí o tom, že nádej, ktorá pramení z viery, je rozhodujúcou zložkou pri budovaní toho, že ešte veci a svet má svoj zmysel. A vďaka tomuto zmyslu sme schopní odpovedať na zložité výzvy súčasného sveta. Pretože nádej prestane v tom momente, keď prestaneme s týmto svetom viesť dialóg. Ako môžeme nájsť zmysel vo svete, pred ktorým sa zatvoríme? Každý jeden deň musíme prekonať tú krízu, ktorá nás núti zatvoriť sa. Toto je tá pravá nádej: naozaj sa musím vzdať toho, aby som našiel význam v tom, čo sa deje okolo mňa? Kríza nastáva najmä preto, lebo sa niečo stane, čo nepatrí do nášho sveta, takého ako ho poznáme a na aký sme zvyknutí. Preto sa môže stať, že toto niečo neznáme nás môže ohroziť a môže nám priniesť stratu už niečoho, čo sme si vybudovali a čo máme ukryté v našej vnútornej pevnosti. Určité udalosti môžu vyvolať priam zemetrasenie, ktoré nielenže zrúti svet, v ktorom človek žije, ale ohrozí aj jednotu seba samého a spôsobí tú stratu. Medzi možné príčiny takéhoto nebezpečenstva zo straty niečoho patria nielen tie zvyčajné veci ako choroba, hospodárske krízy, ekologické katastrofy, smrť známej osoby, ale aj tie pozitívne, ako napríklad zamilovanosť, mystická inšpirácia, obrátenie. Tvárou v tvár takýmto udalostiam človek stráca schopnosť ísť ďalej, ba dokonca sa bojí, že keď sa pohne ďalej, už to nebude on a nespozná viac sám seba.

Pre Schaefflera toto však nie je dôvod, aby sme sa hneď zľakli. Je to preto, lebo nové skúsenosti nás môžu priviesť do kontaktu so stále väčšou pravdou, a tú by sme nedosiahli, keby sme sa ukryli v hlbokom a úzkom kaňone. Inak povedané: nová skúsenosť je možno paradox, pretože je to skúsenosť stretnutia s novou realitou, ktorá človeka vyzýva, aby sa zo svojho zlyhania pozdvihol k novej existencii. Pretože to podstatné je to slovo zlyhanie. Ak by sme sa neposunuli ďalej, budeme stále mať pocit, že sme zlyhali? Toto chceme?

Ako treba urobiť to, že sa dialóg so skutočnosťou stane otvoreným? Tak, že sa spoľahne na to, že Boh je tu a že sa nás dotýka, že tento svet nie je ponechaný sám na seba. A teda, keď Boh nám niečo hovorí, tak naša odpoveď Bohu je niečo omnoho viac, ako keby sme odpovedali

stále dookola len sami sebe. Keď človek pokračuje v dialógu, vyhne sa tomu, aby nad vecami rozmýšľal len tak ako nad nimi rozmýšľal doteraz. Vďaka dialógu môže byť človek naozaj objektívny.

Darovanie božského je vždy slobodná udalosť a ako taká môže byť len a len nádejou. Stretnutie s Bohom má **prekvapujúci** charakter. Je to Boh, ktorý hovorí o tom, že sa s nami stretne nielen teraz, ale aj kedykoľvek v budúcnosti. Boh je verný svojmu prísľubu, že bude s nami. Akoby stále a stále sa takto obnovuje viera v silu Božej prítomnosti. Iba ak máme postoj dôvery a pokory, že Boh je tu prítomný, môžeme zažiť jeho slobodné darovanie sa. Inak povedané, môžeme myslieť do budúcnosti, pretože objavujeme pravdu, ktorá sa ukazuje v našej skúsenosti.

Nádej nepôsobí ako anestetikum, ktoré ruší vnímanie súčasných ťažkostí tým, že ponúka dokonalý obraz budúceho sveta, ale zvyšuje schopnosť skúsenosti tým, že vedieme dialóg so skutočnosťou. Jej sila spočíva v dôvere, ktorú máme vďaka Božej vernosti.

3. Zmŕtvychvstalý Kristus – prameň nádeje

Schaeffler, keď hovorí o nádeji, hovorí vlastne o tom, že keď máme dôveru v prítomnosť reality, potom môže mať človek aj zmysluplný zážitok. V kresťanskej viere touto Realitou je ohlasovanie smrti a zmŕtvychvstania Ježiša Krista, ktoré sa otvára každému a tak umožňuje prístup k novej nádeji. Keď takto Boha vnímame, je to presne ako o tom hovorí sv. Pavol:

„A nepripodobňujte sa tomuto svetu, ale premeňte sa obnovou zmysľovania, aby ste vedeli rozoznať, čo je Božia vôľa, čo je dobré, milé a dokonalé.“ (Rimanom 12:2).

Vďaka tomu, že máme Boha vo svojom živote, môžeme sa stále znova a znova premieňať v niečo lepšie. A stále si zachováme našu nádej v moc Kristovho zmŕtvychvstania:

„A to preto, aby som poznal jeho, moc jeho zmŕtvychvstania a účasť na jeho utrpení tým, že sa mu pripodobním v smrti, aby som tak nejako dosiahol aj vzkriesenie z mŕtvych.“ (Filipanom 3:10-11).

Aby sme nadobudli novú podobu a stále mali silu premieňať sa, musíme sa nechať formovať Duchom Vzkrieseného, ktorý prináša premenu myslenia práve vďaka tomu, že máme pred očami smrť a vzkriesenie Ježiša Krista. A keď ho máme pred očami, môžeme meniť naše zmysľanie:

„Zmýšľajte tak ako Kristus Ježiš: On, hoci má božskú prirodzenosť, nepridržal sa svojej rovnosti s Bohom, ale zriekol sa seba samého, vzal si prirodzenosť sluhu, stal sa podobný ľuďom a podľa vonkajšieho zjavu bol pokladaný za človeka. Uponížil sa, stal sa poslušným až na smrť, až na smrť na kríži.“ (Filipanom 2,5-8).

Veriť znamená prispôbiť sa Ježišovým pocitom a tomu, že sa cíti ako sluha. A na toto čítanie sa ako sluha, dáva Boh túto odpoveď: *„Preto ho Boh nad všetko povýšil“* (Filipanom 2,9).

Tento neslýchaný spôsob zjavenia Boha, ktorý zjavuje Kristovu smrť na kríži ako božské šialenstvo múdrejšie ako každá ľudská múdrosť, mení život učeníkov. Apoštoli chápu, že sláva Vzkrieseného je jeho konečným víťazstvom. spúšťanie. To že sa ponížil a prijal prirodzenosť sluhu nie sú koncom cesty, ale nevyhnutnou podmienkou aby mohol byť oslávený: povýšenie Krista je oslavou ukrižovaného, poníženého človeka. A preto aj apoštoli, keď chcú dosiahnuť plnú slávu detí, musia sa najprv ponížiť.

Pripodobňovanie sa Kristovi zahŕňa zmenu našej doterajšej skúseností. Škandál kríža zatriasol myslenie o tom, že Ježiš mal pred sebou triumf. A teda aj jeho učeník si nemôže myslieť, že spása sa dosiahne tým, že človek bude triumfátor. Stretnutie s Pánom po vzkriesení dáva novú perspektívu, v ktorej sa všetko opäť stáva zrozumiteľným. Predtým tam bol zmätok, porážka, sklamanie, no toto všetko mizne a ponecháva priestor pre novú skúsenosť, ktorú učeníci prežívajú ako dar osláveného Krista. Ich myslenie, že porážka je koniec, sa mení. Teraz, po zmŕtvychvstaní sú schopní nájsť v tom všetkom význam, pretože sú schopní ponoriť sa hlbšie do Písma. To znamená, že si môžu znovu prečítať Ježišovu smrť ako hlbšiu úroveň, ktorú otvára Duch Svätý, v ktorej veľkonočná udalosť odhaľuje tajomstvo Božej Trojice a preto je skúsenosť Zmŕtvychvstalého vždy prekvapujúcou milosťou niečoho nového a ono premieňa samotné myslenie. V sile tejto premeny môžeme vidieť všetku silu vzkriesenie a nádej je tak potvrdená.

3.1 Cirkevné učenie nádeje

Pre prístup k novej schopnosti získavať skúsenosti je preto potrebné nechať sa poučiť Kristom. Deje sa tak prostredníctvom poslanca cirkvi, ktorá pri kázaní evanjelia pozýva rozpoznať u „akéhosi kazateľa“ z Nazareta, že Božia prítomnosť je pravda, a kvôli tomu človek zaujme postoj poslušnosti voči hlásanému slovu a ide tou istou cestou ako učeníci.

Na tejto ceste sa postupne odhaľuje Ježišovo tajomstvo. Ono naplno žiari vo svetle jeho zmŕtvychvstania. Cirkev tak zakladá cestu viery, ktorá vedie k premene vlastných skúseností

vd'aka Kristovmu zmŕtvychvstaniu. Následne pokračujúca prítomnosť Vzkrieseného v spoločenstve veriacich vyzýva učeníka, aby znovu objavil svoju novú synovskú identitu (kontinuitu ja) a uvidel v Cirkvi už prítomné Kristovo kráľovstvo ako súdržnosť sveta. To čo ponúka Kristus a jeho Vzkriesenie, je síce na jednej strane už skutočnosťou, ale na druhej strane musí byť ešte dokončená. Na vyjadrenie tohto paradoxu Pavol hovorí:

„Lebo v nádeji sme spasení. Ale nádej, ktorú možno vidieť, nie je nádej. Lebo kto dúfa v niečo, čo vidí? Ale ak dúfame v niečo, čo nevidíme, trpezlivo to očakávame.“ (Rimanom 8,24-25).

Nádej sa tak stáva dynamickou cestou podieľať sa na budúcej realite, ktorá však naďalej funguje v súčasnej prítomnosti. To znamená nebyť spokojný s tým, čo už bolo dosiahnuté, ale táto nádej tlačí na pokračovanie/prehlbenie/zdokonalenie, pretože o tom je nesmiernosť Božej pravdy.

„Takáto nádej nefunguje ako nejaká ideológia ani ako svojvoľná ilúzia. Naopak, vd'aka otvoreniu sa voči Ježišovi môžeme ako ľudia žiť v celej pravde: 'Tak aj Duch prichádza na pomoc našej slabosti, lebo nevieme ani to, za čo sa máme modliť, ako treba; a sám Duch sa prihovára za nás nevysloviteľnými vzdychmi.' (Rimanom 8,26).⁴

Duch neustále povzbudzuje učeníkov, aby znovu objavili nové možnosti viery v Zmŕtvychvstalom a podporuje ich v ich rôznych snahách a chvíľach zúfalstva, pričom sa ujíma ich túžob alebo nárekov, aby dosiahli veci, ktoré ešte nevlastnia. Ak existuje aj nejaká neúplnosť, tak ak sa zmení na túžbu, môže presiahnuť a prekonať súčasnú situáciu. Ak náš ľudský život je krehký, a pre mnohých to predstavuje neprekonateľnú hranicu a zároveň dôvod, prečo nevidia žiaden zmysel, naopak pre veriaceho človeka sa nádej stáva znakom jeho vlastnej veľkosti, a tá nádej je vlastne túžbou: byť stvorený pre Boha. Ved' ako o tom krásne píše sv. Pavol: *„Lebo v nádeji sme spasení“* (Rimanom 8,24). Nádej, ktorá má svoj základ v Božej vernosti...

Záver

Nádej nesklame, pretože nevzniká z vypočítavosti rozumu, ale je založená na viere Cirkvi, ktorá svedčí o vzkriesení Krista, jedinej nádeji ľudstva. Tam svedectvo cirkvi, že pri kázaní Slova a pri slávení sviatostí sa môže život každého učeníka otvoriť a každý má šancu

⁴ A. COZZI, *Testimonianza e speranza nell'incontro con Gesù Risorto. Dimensioni dell'esperienza pasquale*, «La scuola Cattolica» 134 (2006) 312.

cítiť sa zasiahnutý milosťou, ktorá pomáha prekonať každú krízu života a pomáha vykročiť na cestu do budúcnosti. Aj zoči-voči tým najdramatickejším zážitkom, to božské naďalej vyzýva človeka, aby dával tvorivé odpovede, v ktorých prekoná neočakávané alebo nemysliteľné veci. Tajomstvo takejto kreativity a toho, že dobro zvíťazí je dôvera, že v pohnutých dejinách ľudstva zárodok života stále rastie. V Bohu nemá miesto žiadna rezignácia, ale naopak je tam sila zjavenia Zmŕtvychvstalého, vďaka čomu môžeme dúfať v to, čo by sme inak nemali pod svojou kontrolou.